

Нещодавня анексія Криму і Севастополя Росією та загроза територіальній цілісності України стали для більшості громадян, які опинилися перед загрозою жити з «братським» окупаційним народом, консолідуючим чинником. Згідно з результатами дослідження, проведеного групою Рейтинг на замовлення Міжнародного республіканського інституту на початку квітня 2014 р. в Україні, лише 1% громадян виступили проти єдності держави, при цьому кількість прихильників єдиної України переважала навіть у південно-східних областях: у південній частині країни за унітарну форму 44% (проти 22%), у східній частині за федералізм — 45%, проти 26%.

Стабілізація політичного процесу в сучасній Україні і розвиток суспільства до дійсної демократизації цілком залежать від державницького професіоналізму і відповідальності політичного класу, в першу чергу від владних інституцій, правлячої еліти та провідних лідерів. Це надзвичайно важливо для України, де відбуваються нові політичні процеси, з'являється нове у політичній системі, що, у свою чергу, потребує впорядкованості, пристосованості, самозбереження, попередження безвихідних політичних процесів. За умов стрімких політичних змін, несподіваних поворотів у розвитку внутрішніх та зовнішньополітичних процесів рівень неупорядкованості соціально-політичного життя не повинен перетворитися на хаос, інакше зміни втрачають сенс і трансформуються у руйнівний і загрозливий процес. Вихід вбачається у зміцненні у свідомості людей ідеології прогресивного динамічного розвитку держави та забезпеченні сталого розвитку всіх галузей народного господарства, створенні необхідних матеріальних та духовних умов для життя громадян зараз та для майбутніх поколінь, повазі до людської гідності, формуванні справжнього народовладдя, подоланні відчуження влади і суспільства. Зволікання з проведенням необхідних дій щодо створення умов для розгортання внутрішнього потенціалу держави та кожної особи істотно гальмує консолідацію і розвиток суспільства.

Т. М. Слінько, кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ

Стрімкий розвиток телекомунікаційних систем, глобальних мереж та інтерактивних засобів поширення інформації створює можливості доступу до практично необмежених інформаційних масивів, що зумовлює необхідність визначення і структуризації сукупності зовнішніх потреб України щодо

забезпечення інформаційної безпеки. Зростає усвідомлення суспільством проблем регулювання суспільних інформаційних відносин, пов'язаних з формуванням національного інформаційного простору, забезпеченням інформаційної безпеки, підвищенням значення міжнародно-правових механізмів захисту національних інтересів.

Слід зазначити, що система забезпечення інформаційної безпеки сучасних держав зіткнулася з низкою чинників, які негативно впливають на можливості держави ефективно захищати її національні інтереси в інформаційній сфері. Серед зовнішніх чинників одним з найбільш небезпечних, на думку фахівців, уявляється процес глобалізації, що супроводжується нав'язуванням країнам і народам інших цінностей та підривом їх традиційних цінностей за допомогою нових інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій. Обсяги світової інформаційної індустрії на початку 90-х рр. ХХ ст. досягли 2 трлн доларів США, а на початку ХХІ ст. зросли на порядок.

Конституційно-правові засади інформаційної безпеки визначено Конституцією України (ст. 17), у якій у пріоритетному порядку встановлено, що захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. У Конституції достатньо чітко закріплено повноваження вищих органів державної влади стосовно забезпечення національної безпеки України. Для Української держави питання забезпечення національної безпеки, невід'ємним елементом якої є інформаційна безпека, постають особливо гостро, що пояснюється низкою проблем, а саме: необхідністю створення сприятливих умов для подальшого розвитку українського суспільства та держави; існуванням перманентної економічної кризи; порушенням прав і свобод людини і громадянина в Україні та за її межами; зростанням рівня злочинності та корупції; поширенням загрози тероризму, неконтрольованого розповсюдження зброї та наркотиків; загрозливим станом довкілля та ін. Важлива роль у системі забезпечення безпеки держави належить Президенту України та Уряду, а особлива роль, як свідчить світова практика, — парламенту. Саме держава повинна виконувати функцію забезпечення інформаційної безпеки, а для цього в першу чергу необхідно створити належну правову базу.

Важливе політичне і практичне значення щодо вдосконалення правового забезпечення інформаційної безпеки та інформаційного суверенітету має Концепція (засади державної політики) національної безпеки України, схвалена Верховною Радою України. Передбачалося також, що Уряд надасть на розгляд парламенту Концепцію національної інформаційної політики та інформаційної безпеки, а після її затвердження створить умови для забезпечення поєднання підходів до формування інформаційної законодавчої бази

та розробки заходів як на державному, так і на регіональному рівні. Однак такі закони так і не були прийняті. На створення правових основ регулювання державної політики національної безпеки спрямований Закон України «Про основи державної політики національної безпеки України», прийнятий у червні 2003 р.

Окрім того, поряд з правовими механізмами підвищується роль економічних важелів регулювання суспільних інформаційних відносин. Реальністю є також поява на міжнародній арені нових суб'єктів економічної діяльності, насамперед транснаціональних корпорацій (ТНК), які мають значні ресурсні можливості, чітку ієрархію управління, розвинені вертикальні і горизонтальні зв'язки, сучасні технології. Фактично ТНК є наднаціональними суб'єктами.

Що стосується збільшення глобальної інформаційної присутності України, то тут спостерігається сталий, хоча й повільний, прогрес. На вирішення питань, пов'язаних з розширенням інформаційної присутності України за кордоном, формуванням та підтриманням адекватної репрезентації держави як усередині країни, так і поза її межами, була спрямована Державна програма забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003–2006 рр. Однак ефект від її втілення виявився недостатнім, що підтверджується експертними оцінками. Разом з тим спостерігається відставання України від розвинених держав у розвитку вітчизняного сегменту Інтернету. Кількість користувачів Інтернетом в Україні становить 2,8% населення (для порівняння: в Норвегії — 38%, США — 30%, Японії — 15,8%, Польщі — 7,3%, Португалії — 5,7%, Росії — 6,4%). Випукла «цифрова нерівність» у використанні можливостей Інтернету, нерівномірність розвитку комунікацій (технологічне відставання) збільшує розрив між країнами, посилює залежність одних від інших.

Треба зазначити, що, враховуючи значущість цієї проблеми, сучасні дослідники розглядають різні аспекти та виділяють різні підходи щодо захисту інформаційного суверенітету та забезпечення інформаційної безпеки держави. Особливо слід відмітити, що з посиленням глобалізації у світі відбувається суттєвий перегляд стратегії держави відносно інформаційного обміну на її території. Крім того, потреба забезпечення інформаційної безпеки та захисту інформаційного суверенітету обумовлена формуванням інформаційного простору, необхідністю забезпечення національної безпеки України в цілому та існуванням загроз в інформаційній сфері держави, які можуть завдавати значної шкоди загальним національним інтересам. Для своєчасного вирішення цих завдань у правовому, організаційному та організаційно-технічному планах Україні ще багато треба зробити. Насамперед необхідно створити системи управління національними інформаційними

ресурсами, надійного захисту каналів державного управління, протидії інформаційним загрозам і захисту власного інформаційного простору.

О. А. Стасевська, кандидат філософських наук, доцент

ГЛОБАЛЬНА ЕТИКА: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Досвід світобачення в контексті глобалізації та інтернаціоналізації сучасного життя, формування нового культурного простору, в якому існує нескінчений діалог (полілог) смислів і символів культур різних епох та народів, безпрецедентний тиск віртуального світу зумовлюють усвідомлення колективної відповідальності і створення етики, яка б стала вагомою та значущою для всього людства. Аналіз сучасного глобального світу, який характеризується кризовими явищами, свідчить про необхідність включення етичного компонента у всеохоплюючий процес взаємодії людини з цим світом, оскільки способи подолання таких явищ передбачають створення принципово нових регуляторів поведінки. Ситуація в Україні як частини глобалізованого світу виявила майже весь спектр ознак світової духовної кризи, складовою підгрунтя розв'язання якої має стати єдина система загальнолюдських цінностей подальшої модернізації суспільства.

Канадський дослідник М. Макклюен характеризує сучасний світ як «глобальную деревню», в якій усе, що відбувається, стосується безпосередньо й абсолютно кожного. Отже, чужих проблем просто не існує, і сьогодні нагальним є завдання створення концепції єдиної глобальної етики. Слід вказати на відсутність повної єдності в науковому середовищі щодо перспектив існування глобальної (універсальної, планетарної, загальнолюдської) етики. Реалії дійсності дають багато прикладів, які свідчать про крах політики мультикультуралізму в Європі, складності асиміляції вихідців із країн Сходу в суспільствах західного типу, надзвичайні труднощі вироблення сприйнятливою для всіх культурного і етичного стандарту тощо. Однак, на думку значної частини наукового філософського товариства, одним із провідних напрямів сучасного пошуку є створення саме глобальної етики, до якої неминуче має прийти людство у своєму розвитку.

Поняття «глобальна етика» означає систему цінностей, норм, настанов і принципів, що можуть стати основою єдиного культурного простору для всього людства в перспективі або, принаймні, в тих межах, у яких уже сьогодні відбувається так званий діалог цивілізацій. Це означає, що глобальна етика покликана знайти певні безумовні цінності, які були б притаманні всім культурам, можуть сприйматися представниками різних етносів незалежно